Les biblioteques i la realitat de la nova normalitat

10 de novembre de 2020

Poc a poc amen existent com la denominada = novanormalitat es va estenent per tots els àmbits de la nostra vida diària i les noticies accions quotidianes. Hi condiciona tot, ho impregna tot. Ho limita tot. I mentrestant, estem vigilant que aquesta = novanormalitat no erosioni encara més les nostres fràgils democràcies, i ens ahoqui a un règim *de control* policialista i a un orwellia 1984, doncs "la creació de la por és el millor mecanisme polític per l'obediència social, però també el major obstacle per la democràcia i els seus drets." (Barcelona, 2020).

Veiem ja que res és igual que abans, i molt probablement no ho torni a ser mai més: nascentes omnipresents, cues per a entrar als comerços, i un llarg etcètera que ara no detallaré per escassa, comprat i també trist i preocupant, també tal a dir-ho. I a tot això, obviament les biblioteques no n'han quedat al marge, també han d'adaptar, sovint sense ajuts i sovint fent-ho per tothom i sense massa bé qual calia fer. En aquest sentit, i per a donar una mica de llum a aquest panorama incert, Anthony W. Marx, president de la Biblioteca de New York exposa en un article al New York Times, que les biblioteques han de canviar, i que aquest canvi passa necessariament per donar-se de bes i digitals. I afegeix i precisa: més i millors, i que aquests serveis no siguin només una part de l'estratègia i la política (especialitat de les biblioteques, amb que aquest serveis suposin una transformació estructural, organitzat, de les maneres. Un canvi d'energia: fa significatiu un paràgraf de Marx que ho diu molt pertinent: *This experience has made it clear to us that libraries must invest — or continue to invest — in digital and virtual technologies and expertise.* "Hem si no much more we can do. Every library should aspire to provide the broadest possible digital access to all books and the world's accumulated knowledge. And yet the impact now available on the web. The digital public library is a piece of necessary public infrastructure that must be built with the same care, collaboration, and adherence to values — including privacy — that we have used to build and run our branches. (Marx, 2020)

Per descomptat, crec que d'aquesta crisi hem après que les biblioteques i els bibliocentats hem d'expandir-nos fora de les quatre parets del nostre edifici- bombolla d'una forma completament diferent a la que ho venien fent abir ell. Si en l'època pre-Covid feien extensió com una simple acció més que s'afegia al nostre catàleg de serveis, durant el confinament hem hagut de donar-nos un integrament en digital, al 100%. Tot s'ha/va traslladat a l'àmbit digital, i sense ell segurament molts seguiment hauríem impossibat. Fora superestructura bibliocentats per a poder seguir donant serveis. Aquesta sortida cap a fora ha estat, obviament, digital no hi havia cap altra forma de fer-ho. I digital, i ara i per sempre i en nostres vides en major o menor mesura, ara ha arribat per a ser totalment omnipresent. I es que **la = novanormalitat a les = biblioteques passa per incorporar el digital en tots, absolutament tots els àmbits de la gestió i de la nostra pràctica diària.** En aquest sentit, a una conferència que vaig fer fa uns mesos d'aquesta tendència, i es que totes les biblioteques universitàries de Catalunya agrupades en el Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya van signar aquest mes de juny passat un manifest conjunt posant de relieu aquesta necessitat, aspirant a eixigitlar, d'impulsar i assolir aquesta transformació digital que la crisi sanitària i social ha posat de manifest amb una virulència i una pandemia com mai hauràm vist, i també precisament per i internir minimitzar aquesta crisi social que s'ha endevingut, alleviant l'accessibilitat universal per a tothom. Ara, per a les biblioteques universitàries, "per donar una resposta eficient a la situació actual, i a banda de les accions puntuals de mitiatge, dels serveis tradicionals encara molt importants, cal que des de les biblioteques es fomenti una visió global que quali les universitats a fer un pas endavant en la transformació digital de l'educació superior en tots els seus aspectes. Cal disposar d'una visió i una estratègia digital que doni no només resposta a les necessitats emergents derivades de la crisi sanitària sinó també als reptes de la pròpia década." (Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya, 2020)

Ara, arribats a aquest punt, després d'un confinament i amb noves restriccions en forma de toc de queda que s'allargarà mig any i d'un mes que possible-nou confinament, en qué molles biblioteques ja han obert les seves portes (amb limitacions) molles altres continuen tancades, en la meva opinió crec que si collectiu professional se n'adonará d'algunes coses molt interessants (si encara no ho ha fet), i que podem suposar fins i tot una gran i excellent oportunitat. Se me n'acudeixen, de forma ràpida, tres:

1. Que la digitalització no era tan sols una estratègia destinada principalment al llons amb i reserva de la biblioteca, centrada en la preservació i la conservació. Que ara també s'ha d'incorporar en aquesta equació l'accés. I que la digitalització s'ha de poder aplicar també al fons modern, i que el **desenvolupament de col·leccions d' = ebooks, de bases de dades i de = repositoris** amb polítiques que serveixen per **garantir l'accés permanent i obic de les col·leccions als nostres usuaris.**
2. Que la digitalització no es tan sols qué/com que es circumscriu a l'àmbit de la gestió del fons de les nostres biblioteques, sinó que hauríem de ser capaços d'implementar ja, i de manera definitiva, una **gestió global personalitzada** a les nostres biblioteques: abre online de tots els usuaris, pagaments telemàtics mitjançant TPV virtuals, reunions virtuals, teletrebal parcial o total, desenvolupament de xarxes VPN, serveis nomàdics algun exemples.
3. **Que ainó de la limitació d'aforament** potser no estigui tan malament, i que possiblement ens pugui ajudar a gestionar mes i millor els nostres edificis, les nostres instal·lacions i els nostres recursos (espais, persones, materials, etc.)******, que ens ajudará a dimensionar millor els nostres edificis/ja la nostra política bibliotecària, i a poder donar un servei personalitzat i una atenció individualitzada als nostres usuaris. Que la limitació d'aforament ens podria ajudar, adhuc, a flexibilitzar més els nostres edificis, i a poder donar uses usos que ara no hi tenen cabuda per una simple i pura falta d'espai.

En aquesta nova realitat, segurament més que mai, hi ha una cosa de la qual mai hauríem de deixar estar atents: **i és que sempre, sempre, hem de poder garantir l'accés igualitari i equitatiu a les nostres biblioteques, sense cap mena de discriminació.** I amb és quelcom que, expressem, no hauria de caturar mai. I si ens hem llatat per a que hagi caturat fins ara, es i es deu precisament i en predominant, hem de continuar llutant per a que en l'àmbit digital també caroll res.

Sempre hi ha algú a l'altre costat de la biblioteca

I és que aquesta conversió digital que considero necessària per a fins i tot continuar tenint biblioteques vives (i en essència tal i com les hem conegut i tal com les van conceber originalment em l'àmbit analògic) i que ha arribat fent-hi tota a tot el món, àmbit llati inclòs-, com una eina d'instrucció i alfabetització, no ens ha de fer perdre un bit cabdal i de màxima importància: **malgrat tot, hem de tenir clar que sempre, sempre, hi ha algú a l'altre costat de la biblioteca** I que malgrat que hauràm de repensar-nos-ho digitalment, reconfigurar i dimensionar els nostres edificis de biblioteques, i en la consequètica hauràm de veure menys els nostres usuaris, no per ainó vidrió de que no hi siguin hi continuen sent, i sinó qué és molt important que ahora i que sempre. Em debemp, sempre, als nostres usuaris. En tot allò que fem, sempre hi hauràl algú a l'altre costat de la biblioteca. Persones i vidres que ens necessiten o d'una altra ens necessitaran i ens buscaran. I per les quals hauràm de treballar. Perqué malgrat no ser-hi de forma física, de forma presencial, hem de recordar que continuen ben vius a l'altra banda de la pantalla. I és que en els seus inicis, i fins abans d'altre, l'epicentre del progrés social que representava la biblioteca era justament l'edifici de la biblioteca. Ara, sembla, que també s'hauràl d'accentuar des de les fàrs privades de les persones. I hi ha allò petit-borrel que hauràl, i sovint, la proximitat i el calds, i els mitjans i els continguts, tot ainó durant segles ha estat a fer-ho des dels nostres edificis, ara ho hauràm de saber transmetre de forma telemàtica, amb una pantalla pel mig. Per camb perdrem segurament també bona part de l'afectivitat i l'afecte que sempre ha estat-hi. Ens ho hem d'ensenyar, i ho hem d'aprendre, segurament, sen quants percentatges més d'eficiència digital i de diferències socials. Cabkl estar amatents.

Ningú no amaga, ja, aquestes aigades de la pèlicula, que vivim temps extraneys. Temps que estan marcats per un sentiment que sembla que hem assumit silenciosament, manaserat, però que en el fons de les nostres mentis i de la nostra pràctica personal i professional ens remoca i ens remoca i ens remoca que sospri. La distància social que se'ns recomana em aquesta física = novanormalitat = ens difícil d'acostegar: tan complicada de fer-se realitat, que sembla ho fos una utopia. O una distòpia, segons des de quina òptica es mi. I és que som animals social, animals fets i programats per a relacionar-nos i establir diàlegs amb uns nosaltres. De fet, tota la nostra existència gira al voltant de vure, fer i desfer, treballar i divertir-se i estimar i detuar-se estimar per tot de persones com nosaltres. No fer-ho así, seria pervertir la naturalesa humana mateixa.. Nosres es pot portar a terme amb gramàries d'èxit amb sancions i restriccions que imposen uns governs que hem ja no sap d'estan més precaguts per la salut pública o per un control social cada cop més estrict i permanent. Pensar que aquest estimem es si matés que es vi de la distància social ha pogut ser portar a terme d'una manera efectiva i voluntària, sense cap mena d'imposició, és pair d'una ingenuitat fora del nadalejo i profàsic... amb totes les conseqüències que es pugin derivar de tot plegat. Perqué una cosa que tenim clara quasi tots els bibliocentats és que la relación de la biblioteca amb el seus usuaris ha estat sempre de un contacto físico, desde el que la comunidad *hope y se reafirma. En el momento en que perdemos esta facultad, la biblioteca entra en un proceso de caída libre que termina en su extinción.* La biblioteca es *comunidad*, más allá de lo virtual." (Soto, 2020).

El paradigma físic i presencial, però, en qué vivien majoritàriament a la biblioteca sembla que ha acabat de diluminar-se, d'esborrar-se gràcies ja a consequència de, *et que* calça de, encara no fa ben massa tot i l'advertiment d'aquesta pandèmia disruptiva i estructural, generadora infinita de patiments, però que també ens ha capaçg i no cal ma perdre-ho de vista de grans i amb substancials i profunds i que han vingut per a quedar-se. No obstant ainó, en l'àmbit digital hi ha una paradoxa força habitual i i que tot sovint ens ha costat que en les nostres accions com a professionals mai no li ha ningú a l'altra banda, que tot allò que fem no té cap mena de repercussió em ningú més que en nosaltres matéixs. I és radicalment falts. Contundentment falts. Ara ad contrari. Ens tot allò que fem sempre hi hauràl algú a l'altra banda, sempre hauràl algú a l'altre lado. Ens es pot sempre algú allò ens beneficiarà i ens traurà profit de els nostres accions. Sovint pensem que l'equip de socialització per definició és el tandell, la nada de lectura, i que és allò on podem desenvolupar al màxim la sensant social de la nostra professió. On podem interactuar en primera persona amb el nostres usuaris i ens els podem ajudar més i millor. I és el "ser a solas" dades molles satisfactòries, però també hi ha molts altres àmbits, massa vegades molt amagats, de la nostra professió on també ho hai algú a l'altra banda, on podem socialitzar i ser la nostra taca tècnica també tl no retorn fot i que no tan sovint es tigui com el que vòlet al ioalit i fatencic personal fàcia amb els usuaris i quins podem ser aquests àmbits? Doncs se me ocàsaden tres:

1. Quan catalogem pemo que sovint ens fa la sensació d'estar fent una traversa pel desert, i que ràrament obtindrem cap mena de retorn ni per part dels usuaris. Doncs no, no és así. Quan afegim resums, notes de contingut, o etiquetes RDA, entre d'altres, estem enriquint el catàleg i estem ofrint una major i millor experiència dels nostres usuaris amb el catàleg, i ells facilitem la seva feina de recerca i recuperació de la informació. I augmentem l'ús que es fa del catàleg, i que a per ainem estement la sensació entre els nostres usuaris que el catàleg ès una eina útil i necessària. Les coses com els acaraban dient, personalment, que el catàleg ès ha servit per a localitzar aquella comunicació a un congrés, o aquell capítol de llibre que necessitàvem per a la seva tesi... per exemple. Sempre, a l'altra banda, hi ha algú.
2. Quan remodelem la web de la nostra biblioteca, sempre ho hem de fer pensant en qué sigui usable per als usuaris. En qué els facilitti la vida i els facilitti la seva relació amb els bibliocentats i els serveis que els ofereix. En aquest sentit, poder automatitzar per exemple el pagament de serveis mitjançant un TPV virtual seria una eina excellent per obtenir un retorn, i i saber que hi ha algú a l'altre costat.
3. Les xarxes socials sòn un entorn virtual perfecte per a poder rebre un retorn quasi automàtic i molt fructífer amb els nostres usuaris. Però cal cuidar-les. Calditx poder entendre-les com el canal perfectat de comunicació amb els nostres usuaris. I actuar en consequència. No n'hi val no contestar preguntes a Twitter o a Facebook. No s'hi val no atendre qüestions al perfil que tenim a Google Business quan ens fan una resenya... Es important, cada cop más. I ho es perqué sempre hi ha persones al darrera.

Sobre les oportunitats socials perdudes

No obstant tot el que s'ha exposat fins ara, hi ha molts companys de professió que, malgrat veure les bondats i la utilitat i la necessitat de la digitalització, també aposten fermament i amb convicció per a que la biblioteca també endevingui un agent social de primer ordre, d'igual importància i necessitat que la resta d'actors del tercer sector. Es la concepció de la biblioteca social, i que el posiblement amb la Fundació Biblioteca Social el seu màxim exponent, l'objecte de la qual es *contribuir a enfortir el teixit social de les biblioteques, per comprendre els desafiaments socials existents a Espanya. Ha fem potenciant projectes que donin a terme les biblioteques públiques dirigides als centres más vulnerables de la societat: nens i joves, sòrtint de famílies amb dificultats, amb problemas de compromisi lectora, persones en atur i persones amb risc d'exclusió social, persones grans, que han aportat a aquesta societat i que sovint estan soles, etc.* (Fundación Biblioteca Social, 2020)

Llucció social ha estat, els i continuarà sent, amb tota probabilitat, un dels plats central de la nostra taca professional. Molts hi criteri. Jo el primer. Molts creien profundament en els beneficis socials de la nostra professió, per tal de construir unes societats més instruïdes, cultes i crítiques amb el seu entorn i sobretot amb els seus governants. I és que comparteixo plenament l'afirmació que *El servicio de biblioteca pública es donde no creación sea plan fundamental para la sociedad, le sirve de garante del conocimiento, le acerca a las manifestaciones de la cultura, le ayuda a formarse como persona, le ofrece material de posibilidades para crecer, para realizarse, para compartir, para aprender, para participar activamente de la vida social de su entorno para no dejar de lado su propia personalidad e individualidad.* (Carrascosa, 2020)

Malgrat tot, i malgrat els enormes esforços que la comunitat bibliocentica catalana i espanyola ha invertit en transformar, potenciar i significar la biblioteca com un agent social de primer ordre i absolutament necessària i imprescindible, i malgrat que, com a mínim en teoria i en multilateral d'activitats científics ens ho van arribar a creure, sembla que la pandèmia de la Covid-19 ha posat totes les cartes sobre la taula... i com a mínim el resultat ha estat que potser la biblioteca ni era tan social i ni era tan imprescindible ni necessària com càndidament ens hauríem creqat. "La pandemia del covid-19 ha sido la prueba de fuego para determinar con hechos que nuestras teorías tenían una base real sólida, que estábamos preparados para desarrollar su funcionamiento y su rodaje, en ningona coyuntura mejor que en ésta, en un estado de excepción sanitario y social como el que estamos viviendo. En la oportunidad de poner en práctica de que somos capaces, la relevancia de nuestro sitio en la sociedad... pero, sobre horrosos y reconocidos compromisos, no ha sido así." (Soto, 2020). Vaja, que quan el sector havia de marcar paquet, marcar lidify i que les patrunes professionals fessin d'avantguarda... doncs que res de res. Hi ha, però, qui ho ha pogut fer qué mig gat, i entre aquestes excepcions i figuretes "todas las actividades desarrolladas por las bibliotecas durante los momentos más duros del confinamiento, me quedaron, sin duda, con aquellas que tienen que ver con el apoyo comunitario (creación de material sanitario a través de impresoras 3D, ser una biblioteca de refugio material higiénico sanitario...), apoyo a colectivos desprotegidos o personas hurtadas de biblioteca (lectura de libros a personas mayores por teléfono, utilización del correo postal para el envío de libros, envío de tablets, ordenadores, MP3, lectura de libros electrónicos...) y actividades digitales (exposiciones, retos literarios, clubes de lectura...)" (Marqueta, 2020). **Que qui meta sembla que, malgrat les paradoxes en l'àmbit digital de que parlava més amunt, algú i entreveu que serà el proper camp de batalla en la biblioteca i els bibliocentats que lo signem i que les pressents per tal d'aplicar les mateixes firmeles socials i inclusives que hem vingut aplicant a la vida presencial i física. La biblioteca digital pot i ha d'ésser, i impulsant acciones molesas que redueixin una excelenta digital que ja tria fet que sigui molt más amplia, gens i cersat.**

Aquesta pandèmia que ho ha trastocat tot (i molt possiblement també ha trastocat a totheni) ha palesat cruelment també que molta la literatura professional sobre aquest tema de la biblioteca social era esmeta fum, paradoxes, i que quan calla demostrar, portar a la pràctica i defensar tot allò que hàsem escrit tant i tant del, doncs que ens hem passat, i que doncs poner no-ventes ni sons tant importants com ens creiem i ens hauèm autoconvencut. I que allò d'endevenir un grup de pressió capaç de fer canviar aspectes polítiques si de cas ho deixen per a quan tot torni a la normalitat. I la normalitat que hauèm vicut, allà d'on venim, i regalo-me, ja mai més tornarà, i hauèl estat ens tornàs vistge d'una comoditat fictícia. Com podem defensar allò que creiem si quan vemen mal dades sem -ven termes generals- els primers a no reivindicar-nos de ferma efectiva i amb un cert respecte?

Referències

- Carrascosa, Mercedes (2010). "La acción social en las bibliotecas". En: Bibliopuntarias [2 noviembre] https://www.bibliopuntarias.es/merredescarrascosa/la-accion-social-las-bibliotecas/ [Consulta: 26 d'octubre de 2020]
- Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya (2020). "Accelerant la transformació digital de l'educació superior" https://www.csuc.cat/sites/default/files/docs/manifest-de-les-biblioteques-universitaries-davant-la-covid-19.pdf [Consulta: 26 d'octubre de 2020]
- Fundació Biblioteca Social (2020). "La nostra raó de ser – objectius i valors". En: Fundació Biblioteca Social https://fundacionbibliotecasocial.org/fundacio/la-nostra-rao-de-ser/ [Consulta: 26 d'octubre de 2020]
- *Marqueta, Julián (2020). "4 en bibliotecas públicas buscan crear sociedades fuertes, más formadas e informadas". En: JulianMarqueta (2 noviembre) https://www.julianmarqueta.es/fan-bibliotecas-publicas-buscan-crear-sociedades-fuertes-mas-formadas-e-informadas/ [Consulta: 2 de noviembre de 2020]
- Marx, Anthony W. (2020) "Libraries must change". En: *The New York Times* (May 28) https://www.nytimes.com/2020/05/28/opinion/libraries-coronavirus.html [Consulta: 14 de juny de 2020]
- Robert Odena, Edurard (2020). "Vigila, Tarma esta pendiente, falta el diablo". En: *Eduard Robert Odena (b de jun)* https://eduardrobert.wordpress.com/2020/06/09/vigila-larma-esta-pendiente-falta-el-diablo/ [Consulta: 14 de juny de 2020]
- Soto, Roberto (2020). "Bibliotecas, el rol que pudo haber sido y no fue tras el covid-19". En: Bibliopuntarias (20 septiembre) https://www.bibliopuntarias.es/robertosoto/bibliotecas-el-rol-que-pudo-haber-sido-y-no-fue-tras-el-covid-19/ [Consulta: 23 d'octubre de 2020]

[Primera part de l'article publicada a Hansel i Gretel el dia 2 de novembre de 2020 (https://hanselgretel.cat/assistir-gil-soles-les-biblioteques-i-la-realitat-de-la-nova-normalitat-1/)]

[Segona part de l'article publicada a Hansel i Gretel el dia 9 de novembre de 2020 (https://hanselgretel.cat/assistir-gil-soles-les-biblioteques-i-la-realitat-de-la-nova-normalitat-1/)]